

afslørede et godt gemt skab, der rummede et forglemt forråd af perler, brillanter, smaragder m.m. Det gav anledning til en genoptagelse af genanvendelsestraditionen, nu i form af smykker forfærdiget til Dronning Lovisa.

Forfatterens vellykkede juveldetektiveiske forehavende støtter sig på fortegnelser, regnskaber og en lang række originale smykkefatninger, ribbede for rosensten og brillanter, men bevaret som sikkerhed for, at alt i sin tid var gået rigtigt til, når en ny dronnings behov skulle dækkes. Enkelte stenes placering i skiftende indfatninger kan spores over mere end 200 år, og selv om den omfattende argumentation og dokumentation stiller krav til den ikke juvelkyndige læsers tålmodighed, så har grundigheden her så absolut sin berettigelse.

Anders Monrad Møller

OLE VENTEGODT: Redere, rejser og regnskaber. Et par flensborgske partrederiregnskaber 1783-1812. Flensborg, Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, 1989. 260 s., ill. 148 kr.

Ole Ventegodt er under et studieophold i Flensborg stødt på to regnskabsbøger fra et par af byens partrederier fra omkring 1800. Disse regnskaber har han nøje gennemanalyseret, og resultatet præsenteres i den foreliggende bog.

Den indledes med en glimrende baggrundsorientering vedrørende byen og de træk, der var typiske for dens søfart, nemlig partrederierne og disses regnskaber og økonomi samt skibstyperne og sørejserne. Hovedstykket i fremstillingen udgøres af en minutøs gennemgang af tre skibes rejser og økonomi mellem 1783 og 1812. Hertil knytter sig også de afsluttende omfangsrige bilag med detaljerne vedrørende disse skibes regnskaber og rejser.

Hele fremstillingen hviler på de regnskabsbøger, som vist er de eneste kendte af deres art fra den florissante handelsperiode. Ydermere øges deres værdi derved, at de stammer fra partrederier, som jo var den typiske organisationsform i hele det dansk-norske monarki, og ved at de tre fartøjer var repræsentative for byens rejse- og handelsmønstre samt for periodens udvikling med hensyn til skibstyper.

Alt dette har Ole Ventegodt et sikkert blik for, og det er lykkedes ham at give et særdeles instruktivt billede af den daglige drift af ganske almindelige handelskibe i udenrigsfart, domineret af periodens stærkt vekslende konjunkturer for fragtfart under Dannebrog.

Det ældste skib (Der Junge Hinrich) var en galeot på 34 kommercelæster og med en 6 mands besætning. Denne blev i 1793 solgt efter nogle sløje år, hvorpå samme partrederi i stedet lod bygge en mere moderne galease (Die Einigkeit) på 54½ læst, der oven i købet kun krævede 1 mand mere i besætningen. Ved det andet partrederis etablering i 1794 byggede man selv en stor fregat (Die Harmonie) på omkring 100 læster og med 10 mand ombord; allerede i 1801 blev den imidlertid omrigget til et endnu mere moderne barkskib.

Også hvad angår sejlads mønstrene, afspejlede de tre skibe tidens almindelige udvikling. Der Junge Hinrich afsejlede normalt fra Flensborg om foråret til en østersøhavn, hvorfra man fik en last tømmer, hør eller korn til Sydvesteuropa eller Middelhavet, hvorfra skibet gik med last til Nordeuropa og endelig returnerede til hjemhavnen for atter at ligge der vinteren over. For Die Einigkeits

vedkommende begyndte farterne derimod at vare mere end et år, da man under indtryk af de nye gunstige fragtmuligheder efterhånden afveg fra det gamle stive rutemønster. Die Harmonie var endda udelukkende beskæftiget i trampfart og anløb således kun Flensborg to gange mellem 1794 og 1812.

Et centralt formål med føringen af regnskaberne, som er foretaget af den korresponderende reder i Flensborg, har naturligvis været at beregne over- eller underskud for rederiet. Derfor er indført samtlige rederiets og skibets udgifter og indtægter samt hver enkelt parthavers indskud og udbetalinger.

Slutfacit for den gammeldags galiot Der Junge Hinrich blev et underskud, som må tilskrives dels det udslidte og reparationskrævende fartøj og dels de dårlige fragtkonjunkturer i tiden efter afslutningen af Den Amerikanske Uafhængigheds-krig. Modsat kunne de to nyere skibe drage nytte af de glimrende tider for fragtfart under de neutrale danske farver i årene 1793-1807, således at de begge sejlede store overskud hjem til ejerne. Ole Ventegodts beregninger af udbyttet hviler delvis på skøn og moderne forudsætninger, men virker ganske overbevisende.

Her som i andre henseender er hans fremstillingsform pædagogisk og klar, og selv om man på forhånd kunne nære bange anelser ved at skulle læse en bog, som næsten udelukkende er bygget på gennemgang af regnskaber, viser det sig, at forfatteren på imponerende vis formår at få stoffet gjort særdeles levende.

Bogen giver et enestående billede af tre af den florissante handels skibe og deres mænd.

Erik Gøbel

Högsta Domstolen 200 år. ERIK ANNERS: Från lagtolkning till lagstiftning. Högsta Domstolen og godtrosförvärver. Rättshistoriskt bibliotek. Bind 42. Lund 1989. 217 s.

Den svenske højesteret – kongens högsta domstolen – oprettedes i 1789 for at tage sig af de appelfunktioner, der hidtil var blevet varetaget af det samtidig afskaffede råd. Den nye domstol med tolv medlemmer, hvoraf halvdelen var ikke-adelige, var et led i Gustav III's reformer, og nogen sammenhæng med den franske revolution samme år kan ikke påvises. Retten blev iøvrigt ikke straks uafhængig af kongen. Det skete først i forbindelse med den nye regeringsform 1809.

Den foreliggende bog af Erik Anners, fhv. professor i retshistorie i Stockholm, handler nu slet ikke, som man kunne tro af overtitlen, om højesterets grundlæggelse, men om et specielt juridisk spørgsmål i Högsta domstolens virke nemlig rettens stilling til konflikten mellem en ejer af en ting og en godtroende erhverver – spørgsmålet om den oprindelige ejer kan forlange sin ting igen eller om den nye erhverver kan beholde den. Juristerne taler her om vindikation og eksstinktion. Efter den svenske lovbog fra 1734 havde ejeren ret til at forlange sin ting tilbage, men i et par afgørelser i midten af det 19. århundrede anlagde højesteret en nytolkning af reglerne, således at det blev en betingelse for at få tingen tilbage, at ejeren godtgjorde erhververens dennes udgifter i forbindelse med erhvervelsen. Dommen gav anledning til en del diskussion og forf. gennemgår de forskellige juridiske standpunkter, som kom til at stå overfor hinanden, førend højesterets